

Universitätsbibliothek Wuppertal

C. Cornelii Taciti Opera Qvae Exstant

Tacitus, Cornelius

Antverpiæ, MDLXXXIX

Liber III.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-496](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-496)

Titulos &
speciosa no-
minum Ti-
berius auer-
satur.
* seniores
que.
Arminij
mortē Ger-
manus non
germanus
promittit:
Spreta ea
perfidias.

Et nihilo se-
cuius à suis
columnen il-
lud patria
tollitur.
Cui verum
à Tacito elo-
gium.

acerbeque increpuit eos, qui diuinas occupationes, ipsumque dominum dixerant. ynde angusta & lubrica oratio, sub principe, qui libertatē metuebat, adulationem oderat. Reperio apud scriptores * senatoresque eorundem temporum, Adgandestrij principis Chattorum lectas in senatu litteras, quibus mortem Arminij promittebat, si patrandæ neci venenum mitteretur: responsumque esse, non fraude neque occultis, sed palam & armatū populum Romanum hostes suos vlcisci. quā gloriā æquabat se Tiberius priscis imperatoribus, qui venenum in Pyrrhum regem vetuerant, prodiderantque. Ceterum Arminius, abscedentibus Romanis & pulso Maroboduo, regnum adfectans, libertatem popularium aduersam habuit: petitusque armis, cum variā fortunā certaret, dolo propinquorum cecidit, liberator haut dubiē Germaniæ, & qui non primordia populi Rom. sicut alij reges ducesque, sed florentissimum imperiū lacefferit: proeliis ambiguus, bello non victus. septem & triginta annos vitæ, duodecim potentiæ expleuit: caniturque adhuc barbaras apud gentes, Græcorum annalibus ignotus, qui sua tantum mirantur: Romanis haut perinde celebris, dum vetera extollimus, recentium incuriosi.

C. CORNELII TACITI

AB EXCESSV DIVI AVGVSTI

ANNALIVM LIB. III.

BREVIARIVM LIBRI.

AGRIPPINA cum Germanici reliquiis Brundisium, inde Romam peruenit. ea tumulo Augusti illata, & funus ductum. Drusus in Illyricum redit. Cn. Piso cum Romam redisset, veneni & Maiestatis postulat. dicta causa, cum omnia in fensa & infesta experiretur, manus sibi adfert. Tacfarinas bellum in Africā renouat: quod opprimitur à L. Apronio Proconsule. Lepida Emilia adulterij & veneni defertur, damnaturque. Papiæ poppæa lex ad id tempus asperius exercita, mollitur à Tiberio, & nexus eius exsoluuntur. Iterum Africam incurrit Tacfarinas: cui tutanda Iunius Blasus deligitur. Equites aliquot Romani Maiestatis damnantur. Gallia rebellant, ducibus Iulio Sacroviro & Iulio Floro. infelicitur: quia à legionibus Germanicis copiarum cæse, & ipsa ad vetus iugum retracta. C. Lutorius eques, Maiestatis damnatus, in carcere exanimatus est. Cura luxus coercendi capta, & omissa. Drusus Tribuniciam potestatem accipit. Flamen Dialis vetitus prouinciam sortiri. Asyla Græcorum lustrata & repurgata. C. Silanus repetundarum & Maiestatis damnatus. Tacfarinatem Iunius proturbat, & fratrem eius capit. Iunia illustris famina mors & funus. Hæc triennio gesta.

M. VALERIO ET M. AVRELIO COSS.

TIBERIO IMP. IIII. ET DRVSO NERONE II. COSS.

C. SVLPICIO ET D. HATERIO COSS.

Corcyram
Agrippina
cum dyna
appellat.

Obuiam illi
populariter
Brundisium
itur.

Nihil intermissā nauigatione hiberni maris Agrippina Corcyram insulā aduehitur, litora Calabriae contrā sitam. Illic paucos dies componēdo animo insumit, violenta luctu, & nescia tolerādi. Interim aduentu eius audito, intinus quisque amicorum, & plerique militares, ut quique sub Germanico stipendia fecerant, multi que etiam ignoti vicinis è municipiis, pars officium in principē rati, plures illos secuti, ruere ad opidum Brundisium; quod nauiganti celerrimum fidissimumque adpulsu erat. Atque ubi primum ex alto visa classis, complentur nō modò portus & proxima maris, sed mœnia ac tecta, quaque longissimè prospectari poterat, mærentium

tium turbâ, ac rogitantium inter se, silentione an voce aliquâ egredientem exciperent. neque satis constabat quid pro tempore foret: cum classis paulatim successit, non alacri ut ad solet remigio, sed cunctis ad tristitiam compositis. Postquam duobus cum liberis feralem urnam tenens egressa naui, defixit oculos; idem omnium gemitus, neque discerneres, proximos, alienos, virorum, feminarumque planctus: nisi quod comitatum Agrippinæ longo mæore fessum, obuij & recentes in dolore anteibant. Miserat duas prætorias cohortes Cæsar, addito ut magistratus Calabria, Apulique, & Campani, suprema erga memoriam filij sui munera fungerentur. Igitur tribunorum, centurionumque humeris cineres portabantur: præcedebant in comita signa, versi fasces: atque ubi colonias transgrederentur, atrata plebes, trabeati equites, propibus loci, vestem, odores, aliaque funerum sollennia cremabant. etiam quorum diuersa opida, tamen obuij, & victimas atque aras Diis Manibus statuentes, lacrymis & cōclamationibus dolorem testabantur. Drusus Terracinam progressus est, cum Claudio fratre, liberisque Germanici, qui in vrbe fuerant. Consules, M. Valerius & M. Aurelius (iam enim magistratum occæperant) & senatus, ac magna pars populi viam complere: disiecti, & ut cuique libitum flentes. aberat quippe adulatio, gnaris omnibus lætam Tiberio Germanici mortem malè dissimulari. Tiberius atque Augusta publico abstinere, inferius maiestate suâ rati si palam lamentarentur; an ne omnium oculis vultum eorum scrutantibus, falsi intelligerentur. Matrem Antoniam non apud auctores rerum, non diurnâ actorum scripturâ, reperio vllò insigni officio functam, cum super Agrippinam, & Drusum, & Claudium, ceteri quoque consanguinei nominatim perscripti sint: seu valetudine præpediebatur, seu victus luctu animus, magnitudinem mali perferre visu non tolerauit. facilius crediderim, Tiberio & Augustâ, qui domo non excedebant, cohibitam: ut par mæror, & matris exemplo, auia quoque & patruus attineri viderentur. Dies quo reliquæ rumulo Augusti inferebantur, modò per silentium vastus, modò plorantibus iniquis: plena urbis itinera, conlucentes per campum Martis faces. illic miles cum armis, sine insignibus magistratus, populus per tribus, concidisse Rempublicam. nihil spei reliquum clamitabant: promptius apertiusque, quam ut meminisse imperitantium crederes. Nihil tamen Tiberium magis penetravit, quam studia hominum accensa in Agrippinam; cum decus patriæ, solum Augusti sanguinè, vnicum antiquitatis specimen appellarent, versique ad cælum ac deos, integram illi subolem, ac superstitem iniquorum precarentur. Fuere qui publici funeris pompam requirerent, compararentque quæ in Drusum patrem Germanici honora & magnifica Augustus fecisset. ipsum quippe asperrimo hiemis, Ticinum usque progressum, neque abscedentem à corpore simul urbem intravisse: circumfusas lecto Claudiorum Iuliorumque imagines, defletum in foro, laudarum pro rostris, cuncta à maioribus reperta, aut quæ posterius inuenerint cumulata. At Germanico ne solitos quidem, & cuiuscumque nobili debitos honores, contigisse. sanè corpus ob longinquitatem itinerum externis terris quoquo modo crematum: sed tanto plura decora mox tribui par fuisse, quanto prima fors negauisset. non fratrem nisi vnius dici viam, non patruum saltè portâ tenus obuium. ubi illa veterum instituta? præpositam thoro effigiem, meditata ad memoriam virtutis carmina, & laudationes & lacrymas, vel doloris imitamenta? Gnarum id Tiberio fuit. utque premeret vulgi sermones, monuit edicto, *Multos inlustrium Romanorum ob Rempublicam obuisse, neminem tam flagranti desiderio celebratum. idque & sibi & cunctis egregium, si modus adluceretur. non enim eadem decora principibus viris, & imperatori, populoque. modicis domibus, aut*

*Magno plâ-
cui excipi-
tur.*

*A municipiis, à colo-
niis;*

*A primori-
bus urbis.*

*A. V. C.
DCCXXXIII.*

*At Tiberius
cum matre
parietibus se
tenent.*

*Itemq; mater
Germanici
Antonin.*

*Ossa in
Mausolaum
illata.*

*Magno ho-
nore omnium
in defunctum.*

*Amore, in
coniugem &
liberos viuos.*

*Querela po-
puli de Ti-
berio.*

*Qui parcas
visus in ho-
norandis re-
liquis.*

*Excusat, &
erigit popu-
lum edicto.*

bus, aut ciuitatibus, conuenisse recenti dolore luctum, & ex merore solatia. sed referendum iam animum ad firmitudinem, ut quondam diuus Julius amissâ vnicâ filiâ, ut diuus Augustus ereptis nepotibus, abstruserint tristitiam. Nil opus vetustioribus exemplis: quoties populus Romanus clades exercituum, interitum ducum, funditus amissas nobiles familias constanter tulerit. Principes mortales. Remp. eternam esse. proin repeterent sollennia: & quia ludorum Megalensium spectaculum suberat, etiam voluptates resumerent. Tum exuto iustitio, reditum ad munia: & Drusus Illyricos ad exercitus profectus est, erectis omnium animis petendâ è Pisone vlitionis: & crebro questu, quod vagus interim per amœna Asiæ atque Achaiæ, adroganti & subdolâ morâ, scelorum probationes subuerteret. Nam vulgatum erat missam, ut dixi, à Gn. Sentio famosam beneficiis Martinam, subitâ morte Brundisij extinctam, venenumq. nodo crinium eius occultatum, nec vlla in corpore signa sumpti exitij reperta. At Piso præmisso in urbem filio, datiq. mandatis, per quæ principem molliret, ad Drusum pergit, quem haut fratris interitu truem, quàm remoto æmulo æquiorem sibi sperabat. Tiberius quo integrum iudicium ostentaret, exceptum comiter iuuenem, suetâ ergâ filios familiarium nobiles liberalitate auget. Drusus Pisoni, si vera forent quæ iacerentur, præcipuû in dolore suum locum respondit: sed malle falsa & inania, nec cuiquam mortem Germanici exitiosam esse. Hæc palâm, & vitato omni secreto: neque dubitabantur præscripta & à Tiberio, cum incallidus alioqui & facilis iuuentâ, senilibus tum artibus vteretur. Piso Dalmatico mari tramisso, relictisq. apud Anconam nauibus, per Picenum, ac mox Flaminiam viam, adsequitur legionem quæ è Pannoniâ in urbem, dein præsidio Africæ ducebatur. eaq. res agitata rumoribus, ut in agmine atq. itinere crebrò se militibus ostentauisset. ab Narniâ, vitandæ suspicionis, an quia pauidis consilia in incerto sunt, Nare ac mox Tiberi deuectus auxit vulgi iras, quia nauem tumulto Cæsarum adpulerat; dicque, & ripâ frequenti, magno clientium agmine ipse, seminarum comitatu Plancina, & vultu alacres incessere. Fuit inter inritamenta inuidiæ domus foro imminens, festo ornatu, conuiuiumq. & epulæ, & celebritate loci nihil occultum. Posterâ die, Fulcinius Trio Pisonem apud consules postulauit. contrâ Vitellius, ac Veranius, ceterique Germanicum comitati tendebant, nullas esse partes Trioni, neq. se accusatores, sed rerû indices & testes, mandata Germanici perlaturus. Ille dimissâ eius causæ delatione, ut priorem vitam accusaret obtinuit: petendumq. est à Principe, cognitione exciperet. quod ne reus quidem abnuebat, studia populi & patrum metuens. contrâ, Tiberium spernendis rumoribus validum, & conscientie matris innexum esse: veraq. aut in deterius credita, iudice ab vno facilius discerni: odium & inuidiam apud multos valere. Haut fallebat Tiberiû moles cognitionis, quaque ipse famâ distraheretur. Igitur paucis familiarium adhibitis, minas accusantium, & hinc preces audit, integramq. causam ad senatum remittit. Atque interim Drusus rediens Illyricò, quamquam patres censuissent ob receptum Maroboduum, & res priore ætate gestas ut ouans iniret, prolato honore urbem intrauit. postquam reo T. Arruntium, Fulcinium, Asinium Gallum, Æfernium Marcellum, Sex. Pompeium patronos petenti, usq. diuersa excusantibus, M. Lepidus, & L. Piso, & Liucenius Regulus adfuere, arrectâ omni ciuitate, quanta fides amicis Germanici, quæ fiducia reo, satini cohiberet ac premeret sensus suos Tiberius, an promeret: iis haut aliâ intentior populus, plus sibi in principē occultæ vocis, aut suspicacis silentij permisit. Die senatus, Cæsar orationem habuit meditato temperamento. Patris sui legatum atq. amicum Pisonem fuisse, adiutoremque Germanico datum à se, auctore senatu, rebus

Iustitium
omissum.

Piso ad Drusum
abibit,
purgandi sui
causâ.

Septuagesimo
respondet, &
ex Tiberiano
præscripto.

* ci
At Piso Ro-
mam venit,
oris & ani-
mi nacer.

Postulatur à
pluribus.

Idq. apud
Tiberium iu-
dicam.

Sed ille à se
ad Senatum
restitit.

Patroni reo.

Cæsaris ora-
tio ad patres,
flexa collum,
verè Tibe-
riana.

apud

apud Orientem administrandis. illic contumaciâ & certaminibus asperasset iuuenem, exituque eius letatus esset, an scelere exstinxisset, integris animis diiudicandum. Nam si legatus officij terminos, obsequium erga Imperatorem exiit, eiusdemque morte, & luctu meo letatus est, odero, seponamque à domo meâ, & priuatas inimicitias non Principis vlciscar. Sin facinus in cuiuscunque mortaliū nece vindicandum detegitur: vos verò & liberos Germanici, & nos parentes iustis solatiis adficite. simulque illud reputate, turbide & seditiosè tractauerit exercitus Piso, quæ sita sint per ambitionem studia militum, armis repetita prouincia, an falsa hæc in maius vulgauerint accusatores. quorum ego nimis studiis iure succenseo. Nam quo pertinuit, nudare corpus & contrectandum vulgi oculis permittere, differrique etiam per externos, tanquam veneno interceptus esset, si incerta adhuc ista & scrutanda sunt? Defleo equidem filium meum, semperque deflebo: sed neque reum prohibeo quominus cuncta proferat, quibus innocentia eius subleuari, aut si qua fuit iniquitas Germanici, coargui possit. Vosque oro, ne, quia dolori meo caussa connexa est, obiecta crimina pro adprobatiss accipiatis. Si quos propinquus sanguis, aut fides sua patronos dedit, quantum quisque eloquentiâ & curâ valet, iuuare periclitantem. Ad eundem laborem, eandem constantiam accusatores hortor. Ad solum Germanico super leges præstiterimus, quod in curiâ potius quam in foro, apud senatum quam apud iudices, de morte eius anquiratur. cetera pari modestiâ tractentur. nemo Drusi lacrymas, nemo maestitiam meam spectet, nec si qua in nos aduersa finguntur. Exin biduū criminibus obiciendis statuitur, utque sex dierum spatio interiecto, reus per triduum defenderetur. Tum Fulcinius vetera & inania orditur, ambitiosè, auareque habitam Hispaniam. quod neque cōiunctum noxæ reo, si recentia purgaret, neque defensum absolutioni erat, si teneretur maioribus flagitiis. Post quem Seruæus, & Veranius, & Vitellius consimili studio, sed multâ eloquentiâ Vitellius, obiecere, odio Germanici, & rerum nouarum studio, Pisonem vulgus militum per licentiam & sociorum iniurias eò usque corrupisse, ut parens legionum à deterrimis appellaretur: contra, in optimum quemque maximè in comites & amicos Germanici sæuisse: postremò ipsum deuotionibus & veneno peremisse: sacra hinc & immolationes nefandas ipsius atque Plancinæ: petitam armis Remp. utque reus agi posset, acie victum. Defensio in ceteris trepidauit. nam neque ambitionem militarem, neque prouinciam pessimo cuique, obnoxiam, ne contumelias quidem aduersum imperatorem infitari poterat. solum veneni crimen visus est diluissse. quod ne accusatores quidem satis firmabant, in cōiuiuo Germanici, cum super eum Piso discumberet, infectos manibus eius cibos arguentes. quippe absurdum videbatur, inter aliena seruitia, & tot adstantium visu, ipso Germanico coram id ausum. offerebatque familiâ reus, & ministros in tormenta flagitabat. Sed iudices per diuersa implacabiles erant. Cæsar ob bellum prouinciæ inlatum: Senatus, nūquam satis credito, sine fraude Germanicum interiissse. * scripsissent expostulantes: * quod haut minus Tiberius quam Piso abnuere. Simul populi ante curiam voces audiebantur, non temperaturos manibus, si patrum sententias euasisset: effigiesque Pisonis traxerant in Gemonias ac diuellebāt, ni iussu principis protectæ repositæque forent. Igitur inditus lecticæ, & à tribuno prætoriæ cohortis deductus est: vario rumore, custos salutis, an mortis exactor sequeretur. Eadem Plancinæ inuidia, maior gratia: eoque ambiguum habebatur, quantum Cæsari in eam liceret. atque ipsa, donec mediæ Pisoni spes, sociam se cuiuscunque fortunæ, & si ita ferret, comitem exitij promittebat. Ut secretis Augustæ precibus veniam obtinuit, paulatim segregari à marito, diuidere defensionē cepit. quod reus postquam sibi exitiabile intelligit, an adhuc experiretur dubitans, hortantibus filiis durat mentem, senatumque rursus ingreditur: redintegratamque accusationem, infensas patrum voces, aduersa & sæua cuncta perpeffus, nullo magis

Accusatorū
oratio, &
criminatio.

Quam haud
vsquequaq;
reus eluit.

* Traiecticia
videntur.
Adi Comm.
In eum iudi-
ces haud pro-
ni, & popu-
lus offensissi-
mus.

Plancina à
mariti caus-
sâ suam di-
uellit.

Ipsæ tamen
defensionem
iterat.

Nec aures
aut mentes
mitiores rep-
perit.

Igitur sese
ipse absolvit.

Sermo in Ti-
berium, qui
mibi varissi-
mus.

* Defunt qua-
dam.
Pisonis ad
Caesarem th-
bella.

Piso filius
absolvitur.

Plancina
precibus eri-
pitur.

Sententia in
Pisonem:

* Scribo rele-
garetur.
Quas Tibe-
rius mitigat.

lo magis exterritus est, quàm quòd Tiberium sine miseratione, sine irâ, obsti-
natum clausumque vidit, ne quo adfectu perumperetur. relatus domum,
tamquam defensionē in posterū meditaretur, pauca conscribit, obsignatque,
& liberto tradit. Tum solita curando corpori exsequitur. dein multam post
noctem, egressa cubiculo vxore, opperiri fores iussit: & coepta luce, perfosso
iugulo, iacente humi gladio, repertus est. Audire me memini ex senioribus,
visum saepius inter manus Pisonis libellum, quem ipse non vulgauerit, sed
amicos eius dictitavisse, litteras Tiberij, & mandata in Germanicum conti-
nere: ac destinatum promere apud patres, Principemque arguere, ni elusus à
Seiano per vana promissa foret. nec illum sponte extinctū, verum immisso
percussore. quorum neutrum adseueraverim. neque tamen occulere debui
narratum ab iis, qui nostram ad iuventam durauerunt. Caesar flexo in mæ-
stitiam ore, suam invidiam tali morte quæsitam apud senatum, crebrisque
interrogationibus exquirat qualem Piso diem supremū, noctemque exegisset.
Atque illo pleraque sapienter, quædam inconstanter respondente, recitat co-
dicillos à Pifone in hunc ferme modum compositos. *Conspiratione inimicorum,
& invidia falsi criminis oppressus, quatenus veritati & innocentia mea nusquam locus est, deos
immortales testor, vixisse me Caesar cum fide adversum te, neque diā in matrem tuam pietate:
vosque oro liberis meis consulatis. ex quibus Cn. Piso qualicumque fortuna mea non est adiun-
ctus, cum omne hoc tempus in urbe egerit. M. Piso repetere Syriam dehortatus est. atque uti-
nam ego potius filio iuveni, quàm ille patri seni cessisset! eò impensius precor, ne mea prauitatis
pœnas innoxius luat. Per quinque & quadraginta annorum obsequium, per collegium consu-
latus quondam diuo Augusto parenti tuo probatus, & tibi amicus, nec quidquam post hæc roga-
turus, salutem infelici filij rogo. De Plancina nihil addidit. Post quæ Tiberius ado-
lescentem crimine civilis belli purgavit: patris quippe iussa, nec potuisse fi-
lium detractare: simul nobilitatem domus, etiam ipsius, quoquo modo me-
riti, grauem casum miseratus. pro Plancina cum pudore & flagitio disseruit,
matris preces obtendens: in quam optimi cuiusque secreti questus magis ar-
descebant. Id ergo fas auiæ, inter se & tricum nepotis adspicere, adloqui, eripere senatui? quod pro
omnibus ciuibus leges obtineant, vni Germanico non contigisse. Vitellij & Veranij voce defletum
Caesarem, ab imperatore & Augusta defensam Plancinam. proinde Venena, & artes tam se-
liciter expertas verteret in Agrippinam, in liberos eius, egregiamque auiam ac patrum sanguine
miserrimæ domus exsatiaret. Biduum super hæc cognitionis absumentum;
urgente Tiberio liberos Pisonis, matrem uti tuerentur. Et cum accusatores ac
testes certatim perorarent respondente nullo, misratio quàm invidia augeba-
tur. Primus sententiā rogatus Aurelius Cotta consul (nam referente Caesare,
magistratus eo etiam munere fungebantur) nomen Pisonis radendum fa-
ctis censuit: partem bonorum publicandam: pars ut Cn. Pisoni filio con-
cederetur, & que prænomen mutaret. M. Piso exurâ dignitate, & accepto
quingenties sestertio, in decem annos relegatur, concessâ Plancinæ inco-
lunitate ob preces Augustæ. Multa ex eâ sententiâ mitigata sunt à princi-
pe: ne nomen Pisonis fastis eximeretur, quando M. Antonij qui bellum pa-
triæ fecisset, Iuli Antonij qui domum Augusti violasset, manerent. & M. Pi-
sonem ignominia exemit, concessitque ei paterna bona, satis firmus, ut
saepè memoravi, adversum pecuniam, & tum pudore absolutæ Plancinæ
placabilior. Atque idem, cum Valerius Messalinus signum aureum in æde
Martis Vltoris, Cæcina Seuerus aram Vltioni statuendam censuissent, pro-
hibuit: ob externas ea victorias sacrari dictitans, domestica mala tristi-
tiâ operienda. Addiderat Messalinus, Tiberio, & Augustæ, & Antonia, &
Agrippinæ Drusoque, ob vindictam Germanici, grates agendas, omiseratque.*

Claudij

Claudij mentionem . & Messallinum quidem L. Asprenas senatu coram
percontatus est, an prudens præterisset? ac tum demum nomen Claudij ad-
scriptum est. Mihi quanto plura recentium, seu veterum reuoluo, tanto ma-
gis ludibria rerum mortalium cunctis in negotiis obuersantur. quippe fa-
mâ, spe, veneratione potius omnes destinabantur imperio, quam quem fu-
turum principem fortuna in occulto tenebat. Paucis post diebus Cæsar au-
ctor senatui fuit, Vitellio, atque Veranio, & Seruæo sacerdotia tribuendi. Ful-
cinio suffragium ad honores pollicitus, monuit, ne facundiâ violentiâ præ-
cipitaret. Is finis fuit vlciscendâ Germanici morte, non modò apud illos ho-
mines qui tum agebant, etiam secutis temporibus vario rumore iactata. adeò
maxima quæque ambigua sunt, dum alij quoquo modo audita pro comper-
tis habent; alij vera in contrarium vertunt. & gliscit vtrumque posteritate.
At Drusus vrbe egressus repetendis auspiciis, mox ouans introiit. paucosque
post dies Vipsania mater eius excessit, vna omnium Agrippæ liberorum miti
obitu. Nam ceteros manifestum ferro, vel creditum est, veneno aut fame
extinctos. Eodem anno Tacfarinas, quem priore æstate pulsum à Camillo
memorauimus, bellum in Africâ renouat, vagis primùm populationibus & ob-
pernecitatem inultis: dein vicos exscindere, trahere graues prædas: postremò
haut procul Pagydâ flumine, cohortem Romanam circumfedit. Præerat ca-
stello Decrius impiger manu, exercitus militiâ, & illam obsidionem flagitij
ratus. Is cohortatus milites vt copiam pugnæ in aperto facerent, aciem pro
castris instruit. Primoque impetu pulsâ cohorte, promptus inter tela occur-
sat fugientibus, increpat signiferos, quòd inconditis aut desertoribus miles
Romanus terga daret. simul excepta vulnera. & quamquam transfosso ocu-
lo, aduersum os in hostem intendit, neque prælium omisit donec desertus
suis caderet. Quæ postquam L. Apronio (nam Camillo successerat) com-
perta; magis dedecore suorum, quam gloriâ hostis anxius, raro ea tem-
pestate, & è vetere memoriâ facinore, decumum quemque ignominiosâ
cohortis, sorte ductos, fuste necat. Tantumque seueritate profectum, vt
vexillum veteranorû non amplius quingenti numero, easdem Tacfarinatis
copias, præsidium, cui Thala nomen, adgressas fuderint. quo prælio Ru-
fus Heluius gregarius miles seruati ciuis decus rettulit, donatusque est ab
Apronio torquibus & hastâ. Cæsar addidit ciuicâ coronam, quòd non eam
quoque Apronius iure proconsulis tribuisset, questus magis, quam offensus.
Sed Tacfarinas percussis Numidis & obsidia aspernantibus, spargit bellum;
vbi instaretur, cedens, ac rursus in terga remeans. & dum ea ratio barbaro
fuit, inritum fessumque Romanum impune ludificabatur. Postquam de-
flexit ad maritimos locos, inligatus prædâ, statiuus castris hærebat. missuque
patris Apronius Cæsius cum equite & cohortibus auxiliariis, quibus velocis-
simos legionum addiderat, prosperam aduersum Numidas pugnam facit,
pellitque in deserta. At Romæ Lepida, cui super Æmiliorum decus L. Sulla
ac Cn. Pompeius proauis erant, defertur simulauisse partum ex P. Quirinio
diuite atque orbo. adiciebantur adulteria, venena, quæ situmque per Chal-
dæos in domum Cæsaris, defendente ream Manio Lepido fratre. Quirinius
post dictum repudium adhuc infensus, quamuis infami ac nocenti misera-
tionem addiderat. Haut facile quis dispexerit illâ in cognitione mentem
Principis: adeò vertit ac miscuit iræ & clementiæ signa; deprecatus primò
senatum, ne maiestatis crimina tractarentur. Mox M. Seruilius è consula-
ribus, aliosque testes inlexit ad proferenda, quæ velut reticere voluerat. idem-
que seruos Lepidæ, cum militari custodiâ haberentur, transtulit ad consules:

*Claudij
adulatio im-
prudenter
præterit, post
Principem.*

*Drusus ouas
inir.*

*Drusus ouas
inir.*

*Bellum in
Africâ in-
stauratum,
Tacfarinate
duce.*

*Cohors Ro-
mana fusa:*

*Quam deci-
mas Apro-
nius.*

*Eâ seuerita-
te, pauci ho-
stem protur-
bant.*

*Lepida accu-
satur suppo-
siti partus:*

*Et maiesta-
tis.*

*Tiberius
perplexè
agit.*

** itemque*

neque per tormenta interrogari passus est, de his quæ ad domum suam perti-
nerent. Exemit etiam Drusum consulem designatum dicendæ primo loco
sententiæ. quod alij ciuile rebantur, ne ceteris adfentiendi necessitas fieret:
quidam ad sæuitiam trahebant, neque enim cessurum nisi damnandi officio.
Lepida ludorum diebus, qui cognitionem interuenerant, theatrum cum
claris feminis ingressa, lamentatione flebili maiores suos ciens, ipsumque
Pompeium, cuius ea monumenta & adstantes imagines visebantur, tantum
misericordiæ permouit, ut effusi in lacrymas sæua & detestanda Quirinio
clamitarent, cuius senectæ atque orbitari & obscurissimæ domui, destinata
quondam vxor L. Cæsari, ac diuo Augusto nurus, dederetur. dein tormen-
tis seruorum patefacta sunt flagitia, itumque in sententiam Rubellij Blan-
di, à quo aqua atque igni arcebatur. Huic Drusus adfensit, quamquam alij
mitius censuissent. mox Scauro qui filiam ex eâ genuerat, datum, ne bona
publicarentur. Tum demum aperuit Tiberius, compertum sibi etiam ex P.
Quirinij seruis, veneno eum à Lepidâ petiitum. Inlustrium domuum ad-
uersa (etenim haut multum distanti tempore Calpurnij Pisonem, Æmilij
Lepidam amiserant) solatio adfecit D. Silanus Iuniæ familiæ redditus. ca-
sum eius paucis repetam. Ut valida diuo Augusto in Remp. fortuna; ita do-
mi improspera fuit, ob impudicitiam filiæ ac neptis quas vrbe depulit, adul-
terosque earum morte aut fugâ puniuit. nam culpam inter viros ac feminas
vulgatam, graui nomine læsarum religionum, ac violatæ maiestatis appel-
lando, clementiam maiorum suasque ipse leges egrediebatur. Sed aliorum
exitus, simul cetera illius ætatis memorabo, si effectis in quæ tendi, plures ad
curas vitam produxero. D. Silanus in nepti Augusti adulter, quamquam
non vltra foret sæuitum, quàm ut amicitia Cæsaris prohiberetur; exsilium
sibi demonstrari intellexit: nec nisi Tiberio imperitante deprecari Senatum
ac Principem ausus est, M. Silani fratris potentia, qui per insignem nobili-
tatem & eloquentiam præcellebat. Sed Tiberius grates agenti Silano, patri-
bus coram respondit, se quoque lætari quod frater eius è peregrinatione lon-
ginquâ reuertisset. idque iure licitum, quia non senatusconsulto, non lege
pulsus foret: sibi tamen aduersus eum integras parentis sui offensiones: ne-
que reditu Silani, dissoluta quæ Augustus voluisset. Fuit posthac in vrbe,
neque honores adeptus est. Relatum deinde de moderandâ Papiæ Poppææ,
quam senior Augustus post Iulias rogationes incitandis cælibum pœnis, &
augendo ærario sanxerat. nec ideo coniugia & educationes liberum fre-
quentabantur, præualidâ orbitate. ceterum multitudo periclitantium gli-
scebat, cum omnis domus delatorum interpretationibus subuerterentur.
utque antehac flagitiis, ita tunc legibus laborabatur. Ea res admonet, ut de
principiis iuris, & quibus modis ad hanc multitudinem infinitam ac varie-
tatem legum peruentum sit, altius disseram. Verustissimi mortalium, nullâ
adhuc malâ libidine, sine probro, scelere, eoq. sine pœnâ aut coërcitionibus
agebant. neque præmiis opus erat, cum honesta suo pte ingenio peterentur, &
vbi nihil contra morem cuperent, nihil per metum verabantur. At postquam
exui æqualitas, & pro modestiâ ac pudore, ambitio & vis incedebat; proue-
nere dominationes: multosque apud populos, æternum mansere. Quidam
statim, aut postquam Regum pertæsum, leges maluerunt. Hæ primò rudi-
bus hominum animis simplices erant. maximeque fama celebrauit Creten-
sium, quas Minos: Spartanorum, quas Lycurgus: ac mox Atheniensibus
quæ sitiores iam & plures Solon perscripsit. Nobis Romulus, ut libitum, im-
peritauerat: dein Numa religionibus & diuino iure populum deuinxit;
reperaque

Miseratio
populi in Le-
pidam.

Sed rea con-
uincitur, &
damnatur.

Iunius Sila-
nus exsili-
um veniam im-
petrat.

Qui adulter
in nepti Au-
gusti.

Papiæ lex
moderatio-
nem querit.

Excursus ad
initia & pro-
gressus le-
gum.

Quæ pauca
primò, &
simplices.

supra

reperaque

reperaque quidam à
legum fuit, quæ etiam
patrum factiones multa
cordis: creati, decem
decim tabulæ, hinc
ex delicto, sepius
res, aut pellendi
Gracchi, & Saturni
Drusus, corrupti
dem Italico, mor
L. Sulla dictator, ab
ei rei haut in longum
multo post Tribuni
Iamque non modo in
& corruptissimâ Rep.
corrigendis moribus
rumque legum auctor
Exin continua per
que impune, ac multa
Augustus potentia
quis pace & Principe
Papia Poppæa præ
parens omnium popu-
& Italiam, & quod
tus, & terror omnib.
consularium, quia
quos exsoluti plerique
idem tempus Nerone
dauit patribus, ut
quennio maturus
dientium postulauit.
gusto. sed neque
derent. ac tamen
mos, & principis
potem. Addit
giarium plebi, ad
aspiciebat. Autem
Utque hæc secundo
Claudij focer Sena-
tur, suspectumque
cellere vitæ insignes
familia, neque
etiam potestate legem
illa immensum
C. Sallustius, nomen
adit, Mæcenatium
lium, consularium
tum & mendicantem
animi, ingenuis

repertaque quædam à Tullo & Anco: sed præcipuus Seruius Tullius sanctorum legum fuit, quibus etiam reges obtemperarent. Pulso Tarquinio, aduersum patrum factiones multa populus parauit tuendæ libertatis, & firmandæ concordia: creatique decemviri, & accitis quæ usquam egregia, compositæ duodecim tabulæ, finis æqui iuris. nam secutæ leges, etsi aliquando in maleficos ex delicto, sæpius tamen dissensione ordinum, & apiscendi illicitos honores, aut pellendi claros viros, aliaque ob praua per vim latæ sunt. Hinc Gracchi, & Saturnini, turbatores plebis; nec minor largitor nomine senatus Drusus; corrupti spe, aut inlusi per intercessionem socij. Ac ne bello quidem Italico, mox ciuili omisum, quin multa & diuersa sciscerentur; donec L. Sulla dictator, abolitis vel conuersis prioribus cum plura addidisset, otium ei rei haut in longum parauit, statim turbidis Lepidi rogationibus. neque multo post Tribunis reddita licentia, quoquò vellent populum agitandi. Iamque non modò in commune, sed in singulos homines latæ quæstiones: & corruptissimâ Rep. plurimæ leges. Tum Gn. Pompeius tertium consul, corrigendis moribus dilectus, & grauior remediis quàm delicta erant, suarumque legum auctor idem ac subuersor, quæ armis tuebatur armis amisit. Exin continua per viginti annos discordia, non mos, nò ius. deterrima quæque impune, ac multa honesta, exitio fuere. Sexto demum consulatu Cæsar Augustus potentia securus, quæ triumuiratu iusserat, aboleuit: deditque iura quibus pace & Principe vteremur. acriora ex eo vincla, inditi custodes, & lege Papiæ Poppææ præmiis inducti * visi à priuilegiis parentum cessaretur, velut parens omnium populus vacantia teneret. sed altius penetrabant, urbemque & Italiam, & quod usquam ciuium, corripuerant: multorumque excisi status, & terror omnibus intentabatur: ni Tiberius statuendo remedio quinq. consularium, quinq. è prætoriis, totidem è cetero senatu sorte duxisset. apud quos exsoluti plerique legis nexus, modicum in præsens leuamentum fuere. Per idem tempus Neronè è liberis Germanici iam ingressum iuuentâ, commendauit patribus; utque munere capeffendi vigintiuiratus solueretur, & quinquennio maturius quàm per leges Quæsituram peteret, non sine inrisu audientium postulauit. prætendebat sibi atque fratri decreta eadem, petente Augusto. sed neque tum fuisse dubitauerim; qui eiusmodi preces occulti inluderent. ac tamen initia fastigij Cæsaribus erant: magisque in oculis vetus mos, & priuignis cum vitrico leuior necessitudo, quàm auo aduersum nepotem. Additur pontificatus, & quo primum die forum ingressus est, congiarium plebi, admodum latæ, quod Germanici stirpem iam puberem aspiciebat. Auctum dehinc gaudium, nuptiis Neronis & Iuliæ Drusi filia. Utque hæc secundo rumore, ita aduersis animis acceptum, quod filio Claudij focer Seianus destinaretur. polluisse nobilitatem familiae videbantur, suspectumque iam nimia spei Seianum vltro extulisse. Fine anni concessere vitâ insignes viri, L. Volusius, & Sallustius Crispus. Volusio vetus familia, neque tamen præturam egressa. ipse consulatum intulit, censoriâ etiam potestate legendis equitum decuriis functus, opumque quibus domus illa immensum viguit, primus accumulator. Crispum equestri ortum loco, C. Sallustius, rerum Romanarum florentissimus auctor, sororis nepotem in nomen adsciuit. atque ille, quamquam prompto ad capeffendos honores aditu, Mæcenatem æmulatus, sine dignitate senatoriâ multos triumphalium, consulariumque potentiâ anteit. diuersus à veterum instituto, per cultum & munditias; copiaque & affluentia, luxu propior. suberat tamen vigor animi, ingentibus negotiis par; eò acrior, quò somnum & inertiam magis ostentabat.

Creuerunt
paullatim:Studiis patrum,
aut
odis.Sulla correptionem
motur:

Item Pompeius:

Deniq. Augustus, magis cum effectum.

* ut si
Ab eo hæc
Papia, immodice seuerat.

Ergo Tiberius nunc temperat.

Nero Germanici filius in viros scribitur.

Pontifex sit.

Volusii, & Sallustij
mortes.

Elogia.

Potentia au-
la infida.

A. V. C. D.
CCLXXIV.

Tiberius Ro-
mā secedit.

L. Sulla im-
modestia ac-
cusatur.

Quod prae-
torio viro non
cessisset.

Corbulo via-
rum curam
accipit.
Seuerē exer-
cet.

Lepidus in
Asiam pro-
consul.

Cæcina ux-
ores à provin-
ciis arceat.

Suis, & in-
stis causis.

Cui Messal-
linus repu-
gnat.
Sed causis
vix causis.

ostentabat. Igitur incolumi Mæcenate proximus, mox præcipuus cui secre-
ta imperatorum inniterentur, & interficiendi Postumi Agrippæ conscius,
ætate prouectâ speciem magis in amicitia principis quàm vim tenuit. id quæ
& Mæcenati acciderat: fato potentia raro sempiternæ: an satias capit, aut il-
los cùm omnia tribuerunt, aut hos, cùm iam nihil reliquū est quod cupiant.
Sequitur Tiberij quartus, Drusi secundus consulatus, patris atque filij colle-
gio insignis. nam biennio antè, Germanici cum Tiberio idem honor, neque
patruo lætus, neque naturâ tam connexus fuerat. Eius anni principio Tibe-
rius, quasi firmandæ valetudini, in Campaniam concessit: longam & con-
tinuam absentiam paulatim meditans; siue vt amoto patre, Drusus munia
consulatus solus impleret. Ac fortè parua res magnū ad certamen progressa,
præbuit iuueni materiam apiscendi fauoris. Domitius Corbulo præturâ
functus de L. Sullâ nobili iuvene questus est apud senatum, quod sibi inter
spectacula gladiatorum, loco non decessisset. pro Corbulone ætas, patrius
mos, studia seniorum erant: contra, Mamercus Scaurus & L. Arruntius,
aliiquæ Sullæ propinqui nitebantur. certabant orationibus, & memoraban-
tur exempla maiorum, qui iuuentutis inreuerentiam grauibz decretis no-
tauissent. donec Drusus apta temperandis animis disseruit, & satisfactum
Corbuloni per Mamercum, qui patruus simul ac vitricus Sullæ, & oratorum
eâ ætate vberimus erat. Idem Corbulo plurima per Italiam itinera, fraude
mancipum & incuriâ magistratuum interrupta & imperuia clamitando, ex-
secutionem eius negotij libens suscepit. quod haut perinde publicè vsui ha-
bitum, quàm exitiosum multis, quorum in pecuniam atque famam damna-
tionibus & hastâ sæuebat. Neque multo post missis ad senatum litteris Ti-
berius, motam rursus Africam incursum Tacfarinatis docuit, iudicioque pa-
trum diligendum proconsulem, gnarum militiæ, corpore validum, & bello
suffecturum. quod initium Sex. Pompeius agitando aduersus M. Lepidum
odij nactus, vt secordem, inopem, & maioribus suis dedecorum, eoq. etiam
Asiæ forte depellendum incusauit. aduerso senatu, qui Lepidum mitem
magis quàm ignauum, paternas ei angustias & nobilitatē sine probro actam,
honori quàm ignominia habendam ducebat. Igitur missus in Asiam. Et de
Africâ decretum vt Cæsar legeret; cui mandanda foret. Inter quæ Seuerus
Cæcina censuit, ne quem magistratum, cui prouincia obueneret, vxor comi-
taretur: multū antè repetito, concordem sibi coniugem, & sex partus enixam:
seque quæ in publicum statueret domi seruauisse, cohibita intra Italiam,
quamquam ipse pluri per prouincias quadraginta stipendia expleuisset.
Haut enim frustra placitum olim, ne femina in socios aut gentes externas traherentur. inesse
mulierum comitatu, quæ pacem luxu, bellum formidine morentur, & Romanum agmen ad si-
militudinem barbari incessus conuertant. non imbecillem tantum, & imparem laboribus
sexum; sed si licentia adsit, seuum, ambitiosum, potestatis audum. incedere inter milites,
habere ad manum centuriones: præfuisse nuper feminam exercitio cohortium, decursu legio-
num. cogitarent ipsi, quoties repetundarum aliqui arguerentur, plura vxoribus obiectari: his
statim adherescere deterrimum quemque prouincialium: ab his negotia suscipi, transigi: duo-
rum egressus coli, duo esse prætoria. peruicacibus magis & impotentibus mulierum iussis, quæ
Oppius quondam, aliisque legibus constrictæ, nunc vinclis exsolutis, domos, fora, iam &
exercitus regerent. Paucorum hæc ad sensu audita; plures obturbabant, ne-
que relatum de negotio, neque Cæcinam dignum tantæ rei censorem. mox
Valerius Messallinus, cui parens Messalla, ineratque imago paternæ facun-
diæ, respondit. Multa duritie veterum melius & latius mutata. neque enim, vt olim, obsi-
deri urbem bellis, aut prouincias hostilis esse. & pauca seminarum necessitatibus concedi, quæ ne
coniugum

coniugum quidem penates, adeo socios non onerent: cetera promiscua cum marito, nec vllum in eo pacis impedimentum. bella planè accinctis obeunda: sed reuertentibus post laborem, quod honestius quàm vxorium leuamentum? At quasdam in ambitionem aut auaritiam prolapsas. Quid ipsorum magistratum, nonne plerisque variis libidinibus obnoxios? non tamen ideò neminem in prouinciam mitti. corruptos saepe prauitatibus vxorum maritos: num ergò omnes celibes integros? placuisse quondam Oppias leges, sic temporibus Reip. postulantibus: remissum aliquid postea, & mitigatum, quia expedierit. Frustra nostram ignauiam alia ad vocabula transferri. nam viri in eo culpam, si femina modum excedat. porro ob vnus aut alterius imbecillum animum, malè eripi maritis consortia rerum secundarum aduersarumque; simul sexum naturâ invalidum deserui, & exponi suo luxu, cupidinibus alienis. Vix præsenti custodiâ manere inlesâ coniugia: quid fore, si per plures annos in modum dissidij obliterentur? Sic obuiam irent iis quæ alibi peccarentur, vt flagitiorum urbis meminissent. Addidit pauca Drusus de matrimonio suo. nam Principibus adeunda sæpius longinqua imperij. Quoties diuum Augustum in Occidentem atque Orientem incauisse comite Liuiâ? se quoque in Illyricum profectum, & si ita conducatur, alias ad gentes iturum, haut semper æquo animo, si ab vxore carissimâ, & tot communium liberorum parente diuelleretur. Sic Cæcinæ sententia elusa. Et proximi senatus die, Tiberius per litteras castigatis obliquè patribus, quod cuncta curarum ad Principem reicerent, * M. Lepidum & Iunium Blæsum nominauit: ex quibus proconsul Africæ legeretur. Tum audita amborum verba, intentius excusante se Lepido, cum valetudinem corporis, ætatem liberum, nubilem filiam obtenderet: intelligereturque etiam quod silebat, auunculum esse Sciani Blæsum, atque eò præualidum. Respondit Blæsus specie recusantis, sed neque eadem adseueratione, & consensu adulantium auditus est. Exin promptum, quod multorum intimis questibus tegebatur. Incedebat enim deterrimo cuique licentia, impunè probra, & inuidiam in bonos excitandi, arreptâ imagine Cæsaris: libertique etiam ac ferui, patrôno vel domino, cum voces, cum manus intentarent, vltro metuebantur. Igitur C. Cestius senator disserruit; *Principes quidem instar deorum esse: sed neque à diis nisi iustas supplicum preces audiri, neque quemquam in Capitolium, aliâue vrbis templâ perfugere, vt eo subsidio ad flagitia vtatur. Abolitas leges, & funditus versas, vbi in foro, in limine curiæ, ab Annâ Rufillâ, quam fraudis sub iudice damnauisset, probra sibi & minæ intenduntur. neque ipse audeat ius experiri, ob effigiem Imperatoris oppositam.* Haut dissimilia alij, & quidam atrociora circumstrepebant: precabanturque Drusum, daret vltionis exemplum. donec accitam conuictamque attineri publicâ custodiâ iussit. Et Confidius Æquus, & Cælius Cursor equites Rom. quod fictis maiestatis criminibus Magium Cæcilianum prætorem petiissent, auctore Principe, ac decreto senatus puniti. Vtrumque in laudem Drusi trahebatur: ab eo, in vrbe inter cætus & sermones hominum obuerfante, secreta patris mitigari. neque luxus in iuuenie adeo displicebat. huc potius intenderet, diem * ædificationibus, noctem conuiujs traheret, quàm solus & nullis voluptatibus auocatus mæstam vigilantiam, & malas curas exerceret. non enim Tiberius, non accusatores fatiscebant. Et Ancharius Priscus Cæsum Cordum proconsulem Cretæ postulauerat repetundis, addito maiestatis crimine: quod tum omnium accusationum complementum erat. Cæsar Antistium Venerem è primoribus Macedoniæ absolutum adulterij, increpitis iudicibus, ad dicendam maiestatis causam retraxit, vt turbidum, & Rhescuporidis consiliis permixtum, quâ tempestate Cotye fratre interfecto, bellum aduersus nos voluerat. Igitur aquâ & igni interdictum reo, adpositumque vt teneretur insulâ, neque Macedoniæ neque

Ei tamē
Drusus as-
sensu; &
alijs.

* Verius;
Manium;

M. Lepidus
recusat pro-
consulatum
Africa.

Abusus in
Principum
imaginibus.

Quas pessimi
pro inuolant
clypeo habebant.

Sed exemplo
vno repressi.

Drusi obiter
laudatio.

* editioni-
bus.
Accusatio-
nes.

54
Thracæ re-
bellant.

* Alij:
vel potius,
Dij.

P. Velleius
facile cadit.

Maior rebel-
lio in Galliis.

Cui duces,
Iulius Flo-
rus, & Iu-
lius Sacro-
uir.

Primi motus
ab Auiolâ
repressi.

Florus nihilo
minus alias
copias colli-
git.

Præuenitur à
Visellio &
Silio.

Et manu sua
mortem in-
uenit.

Æduos Sa-
crouir tur-
bat.
* & nobiliss.

Thraciæ opportunâ. Nam Thracia diuiso imperio in Rhæmetalcen & libe-
ros Cotyis, quibus ob infantiam tutor erat Trebellienus Rufus, insolentiâ no-
stri discors agebat; neq. minus Rhæmetalcen quàm Trebellienum incusans,
popularium iniurias inultas sinere. Cœlaetæ, Odrusæque, & * alij, validæ
nationes, arma cepere, ducibus diuersis & paribus inter se per ignobilita-
tem: quæ causâ fuit, ne in bellum atrox coalescerent. pars turbant præsentia,
alij montem Hæmum transgrediuntur, ut remotos populos concirent. plu-
rimi ac maximè compositi regem, urbemque Philippopolim à Macedone
Philippo sitam, circumfidunt. Quæ ubi cognita P. Velleio, (is proximum
exercitum præsidebat) alarios equites ac leues cohortium mittit in eos, qui
prædabundi aut adsumendis auxiliis vagabantur. Ipse robur peditum, ad
exsoluendum obsidium ducit. Simulque cuncta prosperè acta, cæsis popu-
latoribus, & dissensione ortâ apud obsidentes, regisque opportunâ eruptio-
ne, & aduentu legionis. neque aciem aut prælium dici decuerit, in quo se-
mermes ac palantes trucidati sunt, sine nostro sanguine. Eodè anno Gallia-
rum ciuitates ob magnitudinem æris alieni rebellionem cœptauère: cuius
exstimulator acerrimus inter Treueros Iulius Florus, apud Æduos Iulius
Sacrouir. nobilitas ambobus, & maiorum bona facta, eoque Romana ciui-
tas olim data, cum id rarum, nec nisi virtuti pretium esset. Ij secretis conlo-
quiis, ferocissimo quoque adsumto, aut quibus ob egestatem, ac metum ex-
flagitiis maxima peccandi necessitudo; componunt, Florus Belgas, Sacrouir
propiores Gallos concire. Igitur per conciliabula & cœtus seditiosa differe-
bant, de continuatione tributorum, grauitate feneratoris, sæuitiâ ac superbiâ præ-
sidentium. & discordare militem, audito Germanici exitio. egregium resu-
mendæ libertati tempus, si ipsi florentes, quàm inops Italia, quàm imbellis
urbana plebes, nihil validum in exercitibus, nisi quod externum, cogitarent.
Haut fermè vlla ciuitas intacta feminibus eius motus fuit. sed erupere pri-
mi Andecaui, ac Turonij. quorum Andecaui Acilius Auiola legatus, exci-
tâ cohorte, quæ Lugduni præsidium agitabat, coercuit. Turonij, legionario
milite quem Visellius Varro inferioris Germaniæ legatus miserat, oppressi,
eodem Auiolâ duce, & quibusdam Galliarum primoribus, qui tulere auxi-
lium, quò dissimularent defectionem, magisque in tempore efferrent. specta-
tus & Sacrouir intecto capite pugnam pro Romanis ciens, ostentandæ, ut
ferebat, virtutis: sed captiui, ne incessetur telis, agnoscendū se præbuisse,
arguebant. Consultus super eo Tiberius, aspernatus est indicium, aluitque
dubitatione bellum. Interim Florus insistere destinatis, pellicere alam equi-
tum, quæ conscripta Treueris, militiâ disciplinaque nostrâ habebatur, ut cæ-
sis negotiatoribus Romanis bellum inciperet. paucique equitum corrupti,
plures in officio mansere. Aliud vulgus obælatorum aut clientium arma ce-
pit: petebantque saltus, quibus nomen Arduenna. cum legiones utroque ab exer-
citu, quas Visellius & C. Silius aduersis itineribus obiecerat, arcuerunt. præ-
missusque cum dilectâ manu Iulius Indus è ciuitate eadè, discors Floro, & ob
id nauandæ operæ auidior, inconditâ multitudinem adhuc dissecit. Florus
in cœtis latebris victores frustratus, postremo visis milibus qui effugia inse-
derant, suâ manu cecidit. Isque Treuerici tumultus finis. Apud Æduos maior
moles exorta, quanto ciuitas opulentior, & comprimendi procul præsidium.
Augustodunū caput gentis, armatis cohortibus, Sacrouir occupauerat, * no-
bilissimam Galliarum subolem, liberalibus studiis ibi operatam, ut eo pignore
parentes popinquoque eorum adiungeret. simul arma occultè fabricata iuuen-
tuti dispersit. Quadraginta millia fuere, quintâ sui parte legionariis armis,
ceteri

ceteri cum venabulis & cultris, quæque alia venantibus tela sunt. adduntur
 è seruitiis gladiaturæ destinati, quibus more gentico continuum ferri regi-
 men (Cruppellarios vocant) inferendis ictibus inhabiles, accipiendis im-
 penetrabiles. augebantur hæc copiae, vicinarum ciuitatum vt nondum apertâ
 consensione, ita viritim promptis studiis, & certamine ducum Romano-
 rum, quos inter ambigebatur, vtroque bellum sibi poscente. mox Varro in-
 ualidus senectâ, vigenti Silio concessit. At Romæ non Treueros modò &
 Aeduos, sed quattuor & sexaginta Galliarum ciuitates descivisse, adsumptos
 in societatem Germanos, dubias Hispanias, cuncta (vt mos famæ) in maius
 credita. optimus quisque Reip. curâ mærebat: multi odio præsentium, &
 cupidine mutationis, suis quoque periculis lætabantur. increpabantque
 Tiberium, quod in tanto rerum motu, libellis accusatorum insumeret
 operam. *An Iulium Sacrouirum, maiestatis criminæ, reum in senatu fore? existis-
 se tandem viros, qui cruentas epistolas armis cohiberent. miseram pacem vel bello bene
 mutari.* Tanto impensius in securitatem compositus, neque loco, neque
 vultu mutato, sed, vt solitum, per illos dies egit: altitudine animi, an
 compererat modica esse, & vulgaris leuiora? Interim Silius cum legionibus
 duabûs incedens, præmissâ auxiliari manu, vastat Sequanorum pagos, qui
 finium extremi, & Aeduis contermini, fociique in armis erant. Mox Augu-
 stodunum petit propero agmine, certantibus inter se signiferis, fremente
 etiam gregario milite, ne fuetam requiem, ne spatia noctium opperiretur: vi-
 derent modò aduersos, & aspicerentur. id satis ad victoriam. Duodecimum
 apud lapidem, Sacrouir copiaeque, patentibus locis apparuere. In fronte
 statuerat ferratos, in cornibus cohortes, à tergo semermos. Ipse inter primores
 equo insigni adire, memorare veteres Gallorum glorias, quæque Romanis
 aduersa intulissent: quàm decora victoribus libertas: quanto intolerantior
 seruitus iterum victis. Non diu hæc, nec apud lætos. etenim propinquabat
 legionum acies. inconditi que ac militiæ nescij opidani, neque oculis neque
 auribus satis competebant. contra Silius, & si præsumta spes hortandi caus-
 fas exemerat, clamitabat tamen; *Pudendum ipsis, quod Germaniarum victores,
 aduersum Gallos tanquam in hostem ducerentur. vna nuper cohors rebellem Turonium, vna ala
 Treuerum, paucæ huius ipsius exercitus turma profligauere Sequanos. quanto pecuniâ diles, &
 voluptatibus opulentos, tanto magis imbelles Aeduos, euincite, & fugientibus consilite.* In-
 gens ad ea clamor. & circumfudit eques: frontemque pedites inuasere. nec
 contatum apud latera. paulum morâ attulere ferrati, restantibus laminis ad-
 uersum pila & gladios. sed miles correptis securibus & dolabris, vt si murum
 perrumperet, cadere tegmina & corpora. quidam trudibus aut furcis, iner-
 tem molem prosternere. iacentesque nullo ad resurgendum nisu, quasi exani-
 mes linquebantur. Sacrouir primò Augustodunum, dein metu dedititionis
 in villam propinquam cum fidissimis pergit. Illic suâ manu, reliqui mutuis
 ictibus occidere. incensa super villa, omnes cremauit. Tum deinum Tibe-
 rius ortum patratumque bellum senatui scripsit. neque demisit, aut addidit
 vero; sed fide ac virtute legatos, se consilijs superfuisse. simul causas, cur non
 ipse, non Drusus profecti ad id bellum forent, adiunxit; magnitudinem im-
 perij extollens. neque decorum principibus, si vna alteraue ciuitas turbet,
 omisâ vrbe, vnde in omnia regimen. nunc quia non metu ducatur, iturum
 vt præsentia spectaret, componeretque. Deceuerunt patres vota pro reditu
 eius, supplicationesque, & alia decora. Solus Dolabella Cornelius dum an-
 teire ceteros parat, absurdam in adulationem progressus, censuit vt ouans è
 Campaniâ urbem introiret. Igitur securæ Cæsaris litteræ, quibus se non tam

Magnum ex-
 ercitu cogit.

Ea res in me-
 tu Romanis:

Sed non calli-
 do Tiberio.

Silius Gallis
 obuiauit.

Sacrouir
 componit
 suos, & ex-
 citat.

Idem Silius.

Pugna, vix
 pugna: sta-
 timque, fusi
 Galli.

Cruppellarij
 caesi.

Sacrouir ite-
 ra, sed suâ de-
 xtrâ.

Tiberius si-
 mulat iter
 in Gallias.

Quirini
mors hone-
stata publicè.

Quid ille
hominis?

C. Lutorius
maiestatis
defertur.

Pro eo Lepidi
oratio.

* esto.

Sed plures
damnantur.

S. C. de in-
teruallo ad
penam.

A. V. C.
DCCCLXXV.

Agitantur de
luxu coër-
cendo.

vacuum gloriâ prædicabat, ut post ferocissimas gentes perdomitas, tot re-
ceptos in iuventâ, aut spretos triumphos, iam senior peregrinationis subur-
banæ inane præmium peteret. Sub idem tempus, ut mors Sulpicii Quirini
publicis exsequijs frequentaretur, petiuit à senatu. Nihil ad veterem & pa-
triciam Sulpiciorum familiam Quirinius pertinuit, ortus apud municipium
Lanuuium: sed impiger militiæ, & acribus ministerijs consulatû sub Diuo
Augusto, mox expugnatis per Ciliciam Homonadensium castellis insignia
triumphi adeptus, datusque rector C. Cæsari Armeniam obtinenti, Tibe-
rium quoque Rhodi agentem coluerat. quod tunc patefecit in senatu: lau-
datis in se officijs, & incusato M. Lollio, quem auctorem C. Cæsari prauitatis
& discordiarum arguebat. sed ceteris haut læta memoria Quirini erat, ob
intenta, ut memoravi, Lepidæ pericula, sordidamque & præpotentem sene-
ctam. Fine anni C. Lutorium Priscum equitem Romanum, post celebre
carimen, quo Germanici suprema desceuerat, pecuniâ donatum à Cæsare,
corripuit delator: obiectans ægro Druso composuisse, quod si extinctus fo-
ret, maiore præmio vulgaretur. Id C. Lutorius in domo P. Petronij, socru
eius Vitelliâ coram, multisque inlustribus feminis, per vaniloquentiam le-
gerat. Ut delator exstitit, ceteris ad dicendum testimonium exterritis, sola
Vitellia nihil se audiuisse adseueravit. sed arguentibus, ad perniciem plus
fidei fuit. sententiæque Haterij Agrippæ cōsulis designati indictum reo vlti-
mum supplicium. Contrâ M. Lepidus in hunc modum exorsus est. Si P. C.
unum id spectamus, quàm nefariâ voce Lutorius Priscus mentem suam & aures hominum
polluerit; neque carcer, neque laqueus, ne seruiles quidem cruciatus in eum suffecerint. sin fla-
gitia & facinora sine modo sunt; supplicijs ac remedijs, Principis moderatio, maiorumque &
vestra exempla temperant; & vana à scelestis, dicta à maleficijs differunt: est locus sententiæ,
per quam neque huic delictum impune sit, & nos clementiæ simul ac seueritatis non peniteat.
Sæpe audiui principem nostrum conquerentem, si quis sumptâ morte misericordiam eius præue-
nisset. vita Lutorij in integro est, qui neque seruatus in periculum Reip. neque interfectus in
exemplum ibit. studia illi ut plena recordiæ, ita inania & fluxa sunt. nec quidquam graue ac
serium ex eo metuas, qui suorum ipse flagitiorum proditor, non virorum animis, sed muliercu-
larum adrepat. cedat tamen vrbe, & bonis amissis aqua & igni arceatur. Quod perinde cen-
seo, ac si lege maiestatis teneretur. Solus Lepido Rubellius Blandus è consulari-
bus adfensit: ceteri sententiâ Agrippæ secuti. ductusque in carcerem Priscus,
ac statim exanimatus. Id Tiberius solitis sibi ambagibus apud senatum in-
cusauit, cum extolleret pietatem quamuis modicas Principis iniurias acriter
vltiscentium, deprecaretur tam præcipitis verborum pœnas: laudaret Lepi-
dum, nec Agrippam argueret. Igitur factum S. C. ne decreta patrum, ante
diem decimum, ad ærarium deferrentur: idque vitæ spatium damnatis pro-
rogaretur. sed non senatui libertas ad pœnitendum erat; neque Tiberius in-
teriectu temporis mitigabatur. C. Sulpicius, D. Haterius cōsules, sequun-
tur. Inturbidus externis rebus annus, domi suspectâ seueritate aduersum
luxum; qui immensum proruperat, ad cuncta quæ pecunia prodigitur. Sed
alia sumtuum quamuis grauiora, dissimulatis plerumq. pretijs occultaban-
tur; ventris & ganeæ paratus adfiduis sermonibus vulgati, fecerant curam,
ne Princeps antiquæ parcimoniæ, durius aduerteret. Nam incipiente C. Bi-
bulo, ceteri quoque ædiles differuerant, sperni sumtuariam legem, vetitaque
vtensilium pretia augeri in dies: nec mediocribus remedijs resisti posse. &
consulti patres, integrum id negotium ad Principem distulerant. Sed Tibe-
rius sæpe apud se pensitato, an coërceri tam profusæ cupidines possent: num
coërcitio plus damni in Remp. ferret: quàm indecorû adtrectare quod non
obtinere-

obtineretur, vel retentum ignominiam & infamiam virorum inlustrum posceret: postremo litteras ad senatum composuit, quarum sententia in hunc modum fuit. Ceteris forsitan in rebus P. C. magis expediat me coram interrogari, & dicere quid e Rep. censeam: in hac relatione, subtrahi oculos meos melius fuit, ne denotantibus vobis ora, ac metum singulorum qui pudendi luxus arguerentur, ipse etiam viderem eos, ac velut deprehenderem. quod si mecum ante viri strenui aediles consilium habuissent; nescio an suasurus fuissim omittere potius praevalida & adulta vitia, quam hoc adsequi, ut palam fieret quibus flagitijs impares essemus. sed illi quidem officio functi sunt, ut ceteros quoque magistratus sua munia implere velim. mihi autem neque honestum silere, neque proloqui expeditum, quia non aedilis, aut praetoris, aut consulis partes sustineo: maius aliquid & excelsius a principe postulatur; & cum recte factorum sibi quisque gratiam trahant, vnius invidia ab omnibus pecatur. Quid enim primum prohibere, & priscum ad morem recidere adgrediar? villarum ne infinita spatia, familiarum numerum, & nationes? argenti & auri pondus? aris, tabularumque miracula? promiscuas viris & feminis vestes? atque illa seminarum propria, quis lapidum caussa pecuniae nostrae ad externas aut hostilis gentes transferuntur? Nec ignoro in conuiuijs & circulis incusari ista, & modum posci. sed si quis legem sanciat, poenas indicat; iidem illi civitatem verti, splendidissimo cuique exitium parari, neminem criminis expertem clamitabunt. Atqui ne corporis quidem morbos veteres, & diu auctos, nisi per dura & aspera coerceas. corruptus simul & corruptor, ager & flagrans animus, haut leuioribus remedijs restringendus est, quam libidinibus ardescit. tot a maioribus reperta leges, tot quas diuus Augustus tulit, illa obliuione, haec (quod flagitiosius est) contemptu abolita, securiorem luxum fecere. nam si velis quod nondum vetitum est, timeas, ne vetere. at si prohibita impune transcenderis, neque metus ultra, neque pudor est. cur ergo olim parcimonia pollebat? quia sibi quisque moderabatur: quia vnius urbis ciues eramus. ne iritamenta quidem eadem, intra Italiam dominantibus. externis victoris aliena, ciuilibus, etiam nostra consumere didicimus. Quantulum istud est, de quo aediles admonent? Quam, si cetera respicias, in leui habendum! At hercule nemo refert, quod Italia externa opis indiget, quod vita populi Romani per incerta maris & tempestatum quotidie voluitur. ac nisi prouinciarum copiae & dominis, & seruitijs, & agris subuenerint; nostra nos scilicet nemora, nostraque villa ruebuntur? Hanc P. C. curam sustinet princeps. haec omissa, funditus Remp. trahet. reliquis intra animum medendum est. nos, pudor, pauperes, necessitas; diuites, satias in melius mutet. Aut si quis ex magistratibus, tantam industriam ac seueritatem pollicetur, ut ire obuiam queat, hunc & laudo, & exonerari laborum meorum partem fateor. sin accusare vitia volunt, dein cum gloriam eius rei adepti sunt, similitates faciunt, ac mihi relinquunt, credite P. C. me quoque non esse offensionum auidum. quas cum graues, & plerumque iniquas pro Rep. suscipiam, manes & irritas neque mihi aut vobis vsui futuras iure deprecor. Auditis Caesaris litteris, remissa Aedilibus talis cura; luxusque mensura, a fine Actiaci belli, ad ea arma quis Ser. Galba rem R. adeptus est, per annos centum profusis sumptibus exerciti, paulatim exoleuere. Causas eius mutationis quaerere libet. Dites olim familiae nobilium, aut claritudine insignes, studio magnificentiae prolabebantur. nam etiam tum plebem, socios, regna colere, & coli licitum. ut quisque opibus, domo, paratu speciosus, per nomen & clientelas inlustrior habebatur. postquam cadibus sauitum, & magnitudo famae exitio erat; ceteri ad sapientiora conuertere. simul noui homines e municipiis & coloniis, atque etiam prouinciis, in senatum crebro adsumti, domesticam parcimoniam intulerunt. & quamquam fortunam vel industriam plerique pecuniosam ad senectam peruenirent, mansit tamen prior animus. Sed praecipuus adstricti moris auctor Vespasianus fuit, antiquo ipse cultu victuque. obsequium inde in principem, & amplectendi amor, validior quam poena ex legibus & metus. nisi forte rebus cunctis inest quidam velut orbis, ut quemadmodum temporum vices, ita morum vertantur. nec

Ea super re
Tiberij epi-
stola:

Qua dissua-
det medici-
nam.

Quia vitia
praeualebant.

Quia etiam
alia maiora
curanda.

Omissa igitur
coercitio.

Sed sponte
mutati mores
in melius.

Quare?

Exempla,
validiora
quam leges.

* nobis in
maiores

Tribunicia
potestas Drusi
petita:

Et impetra-
ta, cū adula-
tione patrū.

* At Q. Ha-
terius:

Flamen Dia-
lis provin-
ciam ambit.

* Suspectum.

Alii obsequiū
Drusi peti-
tū.

Drusus su-
perbia no-
tatur.

Obliqua in
eum verba.
* Nec male,
bello.

De iure asy-
lorum cer-
tamen:

tur. nec omnia apud priores meliora, sed nostra quoque ætas multa laudis & artium imitanda posteris tulit. verum hæc * nobis maiores certamina ex honesto mancant. Tiberius famam moderationis partam, quod ingruentis accusatores represserat, mittit litteras ad senatum, quibus potestatem Tribuniciam Druso petebat. Id summi fastigij vocabulum Augustus repperit, ne regis aut dictatoris nomen adsumeret, ac tamen appellatione aliquam cetera imperia præmineret. M. deinde Agrippam socium eius potestatis, quo defuncto Tiberium Neronem dilegit, ne successor in incerto foret. sic cohiberi prauas aliorum spes rebatur: simul modestiæ Neronis, & suæ magnitudini fidebat. Quo tunc exemplo, Tiberius Drusum summæ rei admouet: cum incolumi Germanico, integrum inter duos iudicium tenuisset. Sed principio litterarum veneratus deos, ut consilia sua Reip. prosperarent, modica de moribus adolescentis, neque in falsum aucta, rettulit. esse illi coniugem & tres liberos, eamque ætatem quam ipse quondam a diuo Augusto ad capeiendum hoc munus vocatus sit. Neque nunc properè, sed per octo annos capto experimento, compressis seditionibus, compositis bellis, triumphalem & bis consulem, noti laboris participem sumi. Præceperant animis orationem patres. quo quæsitior adulatio fuit. nec tamen repertum, nisi ut effigies Principum, aras deum, templa & arcus, aliaque solita censerent. nisi quod M. Silanus ex contumeliâ consulatus, honorem Principibus petiuit: dixitque pro sententiâ, ut publicis priuatissimæ monimentis, ad memoriam temporum, non consulum nomina præscriberentur, sed eorum qui tribuniciam potestatem gererent. * Atque Haterius cum eius diei senatus consulta aureis litteris figenda in curiâ censuisset, deridiculo fuit, senex fœdissimæ adulationis tantum infamiâ vsurus. Inter quæ, provinciâ Africâ Iunio Blaeso prorogatâ, Seruius Maluginensis flamen Dialis, ut Asiam forte haberet postulauit; frustra vulgatum dictitans *non licere Dialibus egredi Italiâ. neque aliud ius suum, quam Martialium, Quirinaliumque Flaminium.* porro si hi duxissent provincias, cur Dialibus id vetitum? nulla de eo populi scita, non in libris caerimoniarum reperiri. Sæpe Pontifices Dialia sacra fecisse, si flamen valetudine aut munere publico impediretur. duobus & septuaginta annis post Cornelij Merule cadem, neminem suffectum: neque tamen cessauisse religiones. Quod si per tot annos possit non creari, nullo sacrorum damno, quanto facilius absuturum, ad vnius anni proconsulare imperium? Priuatim olim simultatibus effectum, ut à Pontificibus maximis ire in provincias prohiberentur: nunc deum munere, summum Pontificum etiam summum hominum esse, non emulatione, non odio, aut priuatis adfectionibus obnoxium. Aduersus quæ cum augur Lentulus alique variè differerent, eò decursum est, ut Pontificis Max. sententiam opperirentur, Tiberius, dilatâ notione de iure Flaminis, decretas ob tribuniciam Drusi potestatem caerimonias temperauit, nominatim arguens insolentiam sententiæ, aureasque litteras contra patrium morem. Recitata & Drusi epistolæ, quamquam ad modestiam flexæ, pro superbissimis accipiuntur. Huc recidisse cuncta, ut ne iuuenis quidem tanto honore accepto, adiret urbis deos, ingrederetur senatum, auspicia saltem gentile apud solum inciperet? * Bellum scilicet, aut diuerso terrarum distineri, litora & lacus Campaniæ tum maxime peragrantem. sic imbui rectorem generis humani: id primum è paternis consilijs discere. sanè grauaretur aspectum ciuium senex Imperator, sessamque ætatem, & actos labores prætenderet: Druso quod, nisi ex adrogantiâ, impedimentum? Sed Tiberius vim principatus sibi firmans, imaginem antiquitatis senatui præbebat, postulata prouinciarum ad disquisitionem patrum mittendo. Crebescebat enim Græcas per vrbes licentiâ atque impunitas asyla statuendi. Complebatur templa pessimis seruitiorum, eodè subsidio obæratu aduersum creditores, suspectiq. capitalium criminum

criminum receptabantur. Nec vllum satis validum imperium erat coercendis seditionibus populi, flagitia hominum vt criminationes deum protegentis. Igitur placitum vt mitterent ciuitates iura, atque legatos. Et quædam quod falsò vsurpauerant sponte omisere. Multæ vetustis superstitionibus, aut meritis in populum Romanum fidebant. Magnaque eius diei species fuit, quo senatus maiorum beneficia, sociorum pacta, regum etiam qui ante vim Romanam valuerant decreta, ipsorumque numinum religiones introspectit; libero, vt quondam, quid firmaret mutaretue. Primi omnium Ephesij adire, memorantes, non, vt vulgus crederet, Dianam atque Apollinem Delo genitos: esse apud se Cenchrium amnem, locum Ortygiam, vbi Latonam partu grauidam, & oleæ, quæ tum etiam maneat, adnissam, edidisse ea numina: deorumque monitu sacratum nemus. Atque ipsum illic Apollinem, post interfectos Cyclopos, Iouis iram vitauisse. Mox Liberum patrem bello victorem, supplicibus Amazonum quæ aram infederat, ignouisse. Austam hinc concessu Herculis, cum Lydiâ potiretur, criminationem templo: neque Persarum ditone, diminutum ius. Post Macedonas, dein nos seruauisse. Proximo Magnetes, L. Scipionis, & L. Sullæ constitutis nitebantur. quorum ille Antiocho, hic Mithradate, pulsus, fidem atque virtutem Magnetum decorauere, vt Dianæ Leucophrynæ perfugium inuiolabile foret. Aphrodisienses posthac, & Stratonicensis dictatoris Cæsaris ob vetusta in parteis merita, & recens diui Augusti decretum attulere. Laudati quod Parthorum inruptionem, nihil mutatâ in populum Romanum constantiâ, pertulissent. Sed Aphrodisiensium ciuitas, Veneris, Stratonicensium, Iouis & Triuiæ religionem tuebantur. Altius Hierocæsarienses exposuere, Persicam apud se Dianam, delubrum rege Cyro dicatum. & memorabantur Perperna, Isaurici, multa que alia imperatorum nomina, qui non modò templo, sed duobus milibus passuum eandem sanctitatem tribuerant. Exin Cyprij tribus delubris, quorum vetustissimum Paphiæ Veneri auctor Aerias, post filius eius Amathus Veneri Amathusiæ, & Ioui Salaminio Teucer, Telamoni patris irâ profugus, posuissent. Audita aliarum quoque ciuitatum legationes. Quorum copiâ fessi patres, & quia studiis certabatur, consulibus permisere, vt perspecto iure, & si qua iniquitas inuolueretur, rem integram rursus ad senatum referrent. Consules super eas ciuitates quas memorauimus, apud Pergamum, Aesculapij compertum asylum retulerunt: ceteros obscuris ob vetustatem initiis niti. nam Smyrnæos oraculum Apollinis, cuius imperio Stratonici Veneri templum dicauerint: Tenios eiusdem carmen referre, quo sacrare Neptuni effigiem, ædemque iussi sint. propiora Sardianos, Alexandri victoris id donum, neque minus Milesios Dario rege vti. sed cultus nminum vtrisque, Dianam aut Apollinem venerandi. Petiere & Cretenses simulacro diui Augusti. Factaque senatusconsulta, quibus multo cum honore, modus tamen præscribebatur, iussique ipsis in templis facere aras sacrandam ad memoriam, neu specie religionis in ambitionem delaberentur. Sub idem tempus Iuliæ Augustæ valetudo atrox, necessitudinem Principi fecit festinati in urbem reditus: sincerâ adhuc inter matrem filiumque concordia, siue occultis odiis. Neque enim multo antè, cum haut procul theatro Marcelli effigiem diuo Augusto Iulia dicaret; Tiberij nomen, suo post scripserat. idque ille credebatur, vt inferius maiestate Principis, graui & dissimulatâ offensione abdidisse. Sed tum supplicia diis, ludique Magni ab senatu decernuntur, quos Pontifices, & augures, & quindecimviri, septemviris simul & sodalibus Augustalibus ederent. Censuerat L. Apronius,

Senatus in
dice.Ephesij ad
sibi vindicant.

* lucum

Item Magna
tes:Aphrodisienses:
Stratonicensis:
ses:* attulere,
laudati, quodHierocæsarienses:
rienses:
sedul

Cyprij:

Permissæ res
Consulibus:Quia pluribus
hoc: ita adin
dicauerunt.

* niti.

Augusta
morbis.Tiberij in
eam non sin
cerus amor.

vt fe-

ut feciales quoque iis ludis praesiderent. Contradixit Caesar, distincto sacerdotiorum iure, & repetitis exemplis: neque enim unquam fecialibus hoc maiestatis fuisse: ideo Augustales adiectos, quia proprium eius domus sacerdotium esset, pro qua vota persolverentur. Exequi sententias haut institui nisi insignes per honestum, aut notabili dedecore: quod praecipuum munus annalium reor, ne virtutes sileantur, utque pravis dictis factisque ex posteritate & infamia metus sit. Ceterum tempora illa adeo infecta & adulatione sordida fuere, ut non modo primores ciuitatis, quibus claritudo sua obsequiis protegenda erat; sed omnes consulares, magna pars eorum qui praetura functi, multi que etiam pedarii senatores certatim exsurgerent, foedaque & nimia censerent. Memoria proditur, Tiberium, quoties curiam egrederetur, Graecis verbis in hunc modum eloqui solitum, O HOMINES AD SERVITUTEM PARATOS: scilicet etiam illum, qui libertatem publicam noller, tam proiecta seruientium patientiae tacebat. Paulatim dehinc, ab indecoris ad infecta transgrediebantur. C. Silanum proconsulem Asiae, repetundarum a sociis postulatam, Mamercus Scaurus e Consulibus, Iunius Otho praetor, Brutidius Niger aedilis, simul corripunt. obiectantque violatum Augusti numen, spretam Tiberij maiestatem. Mamercus antiqua exempla iaciens, L. Cottam a Scipione Africano, Ser. Galbam a Catone censorio, P. Rutilium a M. Scauro accusatos. videlicet Scipio & Cato talia vlsciscebantur; aut ille Scaurus, quem proauum suum, opprobrium maiorum Mamercus, infami opera dehonestabat. Iunio Othoni litterarium ludum exercere vetus ars fuit, mox Seiani potentiam senator, obscura initia impudentibus ausis propolluebat. Brutidium artibus honestis copiosum, & si rectum iter pergeret, ad clarissima quaque iturum, festinatio exstimulabat; dum aequalis, dein superiores, postremo suamet ipse spes anteire parat. quod multos etiam bonos pessum dedit, qui spretis quae tarda cum securitate, praematura vel cum exitio properant. Auxere numerum accusatorum Gellius Poplicola, & M. Paccius. Ille quaestor Silani, hic legatus. Nec dubium habebatur, saevitiae captarumque pecuniarum teneri reum. sed multa adgerebantur etiam infontibus periculosa; cum super tot senatores aduersos, facundissimis totius Asiae, eoq. ad accusandum dilectis responderet solus & orandi nescius, proprio in metu, qui exercitum quoque eloquentiam debilitat. non temperante Tiberio, quin premeret voce, vultu, eo quod ipse creberrime interrogabat: neque refellere, aut eludere, dabatur. ac saepe etiam confitendum erat, ne frustra quaesivisset. Seruos quoque Silani, ut tormentis interrogentur, actor publicus mancipio acceperat. & ne quis necessariorum iuuaret periclitantem, maiestatis crimina subdebantur, vinculum & necessitas silendi. Igitur petito paucorum dierum interiectu, defensionem sui deseruit; ausis ad Caesarem codicillis, quibus invidiam & preces miscuerat. Tiberius quae in Silanum parabat, quod excusati sub exemplo acciperentur, libellos diui Augusti de Voleso Messalla eiusdem Asiae proconsule, factumque in eum senatus consultum recitari iubet. Tum L. Pisonem sententiam rogat. ille multum de clementia Principis praefatus, aqua atq. igni Silano interdendum censuit, ipsumque in insulam Gyaram relegandum. Eadem ceteri, nisi quod Gn. Lentulus separanda Silani materna bona (quippe aliam parente geniti) reddendaque filio dixit, adnuente Tiberio. At Cornelius Dolabella, dum adulationem longius sequitur, increpitis C. Silani moribus, addidit, ne quis vitam probrosus, & opertus infamia provinciam sortiretur: idque princeps diiudicaret. nam a legibus delicta puniri. quanto fore mitius in ipsos, melius in socios, provideri ne peccaretur?

Aduersum

Adulationis
fœditas tunc
& credulitas.Adeo vi Ca-
sar ipse obij-
ceret.C. Silanus
postulatur.Accusatores
eius, qui
quales?Nescio an
porro pol-
luebat.
Brutidius.Omnia Sila-
ni aduersa.Etiam ipse
Princeps
et malum.*interroga-
rentur,Sententia in
eius damna-
tione.Dolabella
scana adu-
latio.

Aduersum quæ differuit Cæsar: non quidem sibi ignara quæ de Silano vulgabantur, sed non ex rumore statuendū. multos in provinciis contrā quā spēs aut metus de illis fuerit, egisse. excitari quosdam ad meliora, magnitudine rerum; hebescere alios. neque posse principem suā scientiā cuncta complēti: neque expedire, vt ambitione alienā trahatur. idēd leges in facta constitui, quia futura in incerto sint. sic à maioribus institutum, vt si antissent delicta, poenæ sequerentur. ne verterent sapienter reperta, & semper placita. satis onerum principibus, satis etiam potentia: * minutura, quoties gliscat potestas: nec vtendum imperio, vbi legibus agi possit. Quanto rarior apud Tiberium popularitas, tanto lætioribus animis accepta. Atq. ille prudens moderandi, si propriā irā non impelleretur, addidit, insulam Gyrum immittem & sine cultu hominū esse: darent Iuniæ familiæ, & viro quondam ordinis eiusdem, Cytheram potius concederet. id sororem quoque Silani Torquatam, priscae sanctimonie virginem expetere. In hanc sententiam facta discessio. Post auditi Cyrenenses, & accusante Anchario Prisco, Cæsius Cordus repetundarum damnatur. L. Ennium equitem Romanum maiestatis postulatum, quod effigiem principis promiscuum ad vsum argenti vertisset, recipi Cæsar inter reos vetuit: palam aspernante Ateio Capitone, quasi per libertatem. Non enim debere eripi patribus vim statuendi, neque tantum maleficium impune habendum. sanē lentus in suo dolore esset. Reip. iniurias ne largiretur. Intellexit hæc Tiberius vt erant magis, quā vt dicebantur: perstititque intercedere. Capito insignior infamiā fuit: quod humani diuinique iuris sciens, egregium publicum, & bonas domi artes dehonestauisset. Incessit dein religio, quo nam in templo locandum foret donum, quod pro valetudine Augustæ equites Romani vouerant Equestri Fortunæ: nam & si delubra eius deæ multa in vrbe, nullum tamen tali cognomento erat. repertum est ædem esse apud Antium quæ sic nuncuparetur, cunctasque caerimonias Italicis in opidis, templaque, & numinum effigies, iuris atque imperij Romani esse. ita donum apud Antium statuitur. Et quando de religionibus tractabatur, dilatum nuper responsum aduersus Seruium Maluginensem Flaminem Dialem, promisit Cæsar: recitauitque decretum Pontificum. Quoties valetudo aduersa Flaminem Dialem incessisset, vt Pontificis maximi arbitrio, dum ne plusquam biuotium, abesset: dum ne diebus publici sacrificij, neque saepius quā bis eundem in annum. Quæ Principe Augusto constituta, satis ostendebant, annuam absentiam & prouinciarum administrationē dialibus non concedi. memorabaturq. L. Metelli Pontificis maximi exemplū, qui Aulum Postumium Flaminē attinuisset. Ita fors Asiæ in eum, qui consularium Maluginensi proximus erat, conlata. Iisdem diebus Lepidus à senatu petiuit, vt basilicam Paulli, Æmilia monumenta, propriā pecuniā firmaret ornaretque. erat etiam tum in more publica munificentia. nec Augustus * arguerat Taurum, Philippum, Balbum, hostiles exuias, aut exundantis opes ornatum ad vrbis, & posterū gloriam conferre. quo tum exemplo Lepidus, quamquam pecuniæ modicus, auitum decus recoluit. At Pompeij theatrum igne fortuito haustum, Cæsar exstructurum pollicitus est, eo quod nemo è familiā restaurando sufficeret, manente tamen nomine Pompeij. simul laudibus Seianum extulit, tamquam labore vigilantiaque eius tanta vis vnum intra damnū, steterisset. Et censuere patres effigiem Seiano, quæ apud theatrum Pompeij locaretur. neque multo post Cæsar cum Iunium Blæsum proconsulem Africæ triumpho insignibus attolleret, dare id se dixit honori Seiani, cuius ille auunculus erat. At tamen res Blæsi dignæ decore tali fuere. nam Tacfarinas quamquam sæpius depulsus, reparatis perintima Africæ auxiliis, huc adrogantiæ venerat, vt legatos ad Tiberium mitteret, sedemque vltro sibi atque exercitui suo postularet, aut bellum inexpli-

Cui Tiberius resistit.

* minui iura. Et ex aliorum sententiis nonnulla mitigat.

Accusantur damnanturque & alij.

Ateij Capitonis seruilius libertas.

Equestria Fortuna.

De iure Flaminio decretum.

Basilica Paulli refecta.

* arguerat

Et Pompeij theatrum.

Tacfarinas in armis.

Improbabilis
petitio.
* sua popu-
lique Rom.
con.

Blasus enim
aggreitur.

Dimissis co-
piis.

Iterumq; di-
uisis.

Fratre eius
capit.

Afficitq; bel-
lum, non ta-
men conficit.

* Fortè di-
stinguendum
Blasus, po-
stremum.
Obiere

Capitonis
mors & elo-
gium.

Cū Labeone
confertur.

Iunia mors.

cabile minitaretur. Non aliàs magis * suâ populiq; contumeliâ Ro. indo-
luisse Cæsarem ferunt; quàm quòd desertor & prædo, hostium more ageret.
Ne Spartaco quidem, post tot consularium exercituum clades inultam Ita-
liam vrenti, quamquam Sertorij atque Mithradatis ingentibus bellis labaret
Resp. datum, vt pacto in fidem acciperetur. nedum pulcherrimo populi Ro-
mani fastigio, latro Tacfarinas, pace & concessione agrorum redimeretur.
Dat negotium Blasus, ceteros quidem ad spem proliceret arma sine noxâ po-
nendi, ipsius autem ducis quoquo modo potiretur. Et recepti eâ veniâ pleri-
que, mox aduersum artes Tacfarinatis, haut dissimili modo belligeratum.
Nam quia ille robore exercitus impar, furandi melior, pluris per globos in-
cursaret, eluderetq; & insidias simul tentaret: tres incessus, totidem agmi-
na parantur, ex quib; Cornelius Scipio legatus præfuit, quâ prædatio in Lepti-
nos & suffugia Garamantum: alio latere, ne Cirtensium pagi impune trahe-
rentur, propriam manum Blasus filius duxit. Medio, cum dilectis castella &
munitiones idoneis locis imponens, dux ipse, arcta & infensa hostibus cuncta
fecerat: quia quoquò inclinarent, pars aliqua militis Romani in ore, in late-
re, & sæpe à tergo erat. multiq; eo modo cæsi, aut circumuenti. Tunc tri-
partitum exercitum plures in manus dispergit, præponitq; centuriones vir-
tutis expertæ: nec, vt mos fuerat, actâ æstate retrahit copias, aut in hiberna-
culis veteris prouinciæ componit: sed vt in limine belli, dispositis castellis,
per expeditos & solitudinum gnaros mutantem mapalia Tacfarinatem pro-
turbat. donec fratre eius capto, regressus est, properantiùs tamen quàm ex
utilitate sociorum, relictis per quos resurgeret bellum. Sed Tiberius pro con-
fecto interpretatus, id quoq; Blasus tribuit vt Imperator à legionibus saluta-
retur: prisco erga duces honore, qui bene gesta Rep. gaudio & impetu victo-
ris exercitus conclamabantur. erantq; plures simul Imperatores, nec super
ceterorum æqualitatem. concessit quibusdam & Augustus id vocabulum, ac
tunc Tiberius Blasus. * Postremum obiere eo anno viri illustres, Asinius Sa-
loninus, M. Agrippa & Pollione Asinio auis, fratre Druso insignis, Cæsariq;
progener destinatus. Et Capito Ateius, de quo memorauimus, principem in ci-
uitate locum studiis ciuilibus adsecutus, sed auo centurione Sullano, patre
prætorio. consulatum ei adceleraterat Augustus, vt Labeonem Antistium
iisdem artibus præcellentem dignatione eius magistratus anteiret. Namque
illa ætas duo pacis decora simul tulit. sed Labeo incorruptâ libertate, & ob
id famâ celebratior: Capitonis obsequium dominatibus magis probabatur.
Illi, quòd præturam intrâ stetit, commendatio ex iniuriâ: huic, quòd cōsula-
tum adeptus est, odiū ex inuidiâ oriebatur. Et Iunia sexagesimo quarto post
Philippensem aciem anno supremum diem expleuit, Catonē auunculo ge-
nita, C. Cassij vxor, M. Bruti soror. Testamentum eius multo apud vulgum
rumore fuit: quia in magnis opibus, cū fermè cunctos procures cum hono-
re nominauisset, Cæsarem omisit. quod ciuilitate acceptum: neque prohibuit
quo minus laudatione pro rostris, ceterisq; sollennibus funus cohonestare-
tur. Viginti clarissimarum familiarum imagines antelatae sunt, Manlij,
Quinctij, aliaq; eiusdem nobilitatis nomina: sed præfulgebant Cassius at-
que Brutus, eo ipso, quòd effigies eorum non viscebantur.

C. COR.

C. COR
AB EXC

A Eli Sciani pro-
ueniat, Druso
hoc tempore la-
legionum, Tac-
ma sum erit: Ger-
nus quòd de in-
berisq; iacit. Tiberius
friones sine Pan-
temperanda noua
dancerant, agri
natus. Cn. P. Ca-
finis impo-
oppressa. 2. V-
aliqui damnan-
nisset, cuiq;
berius spernit. Scia-
Principe peti-
tunum Tiberium
Roma legatione
interficat. In Ti-
nus, & triumphu
pina maritum
Tiberio statuere-
nam ab arte ab-
seruatur, quæ
& variu ar-
tata, vel ob-
transi, ubiq;
anni Calend-
mania parum
pit. Hac sex-
C. ASINIO,
CORNELIO
COSSO LENT-
COX LENTULO
M. LICINIO
AB IUNIO

tre Scio Strabone equi-
sti nepotum sedatus, pu-
num deducit, puer Tiber-